

EKFRÄMJANDETS ÅRSMÖTE OCH EXKURSION 1989

Arne Mirton

Det fanns långt framskridna planer på en exkursion i Mälardalens ädellövskogar när kopplingen med Västerås 1000-årsjubileum 1990 plötsligt blev en faktor att räkna med. Intresset riktades i stället mot Kronobergs län med sina ryktbara Karolinerekar. De rutinerade exkursionsmästarna vid skogsvårdsstyrelsen i Växjö tvekade inte ett ögonblick inför uppdraget att med mycket kort varsel arrangera Ekfrämjandets exkursion 1989. Alla som hade förmånen att få vara med vet också att det blev ett synnerligen välkomponerat, lärorikt och uppskattat arrangemang som skogsvårdschefen ROLAND PERSSON och alla hans medarbetare, inom och utom skogsvårdsstyrelsen, skall ha ett stort och hedrande TACK för.

Ädellövskog i Kronoberg

Samlingsplats var Scandic Hotel utanför Växjö, där ordf GUNNAR ALMGREN kunde hälsa ett 70-tal medlemmar välkomna. Länsjägmästare ARNE JOHANSSON

välkomnade å Kronobergslänets vägnar och invigde oss i vad detta sydliga barrskogslän kan erbjuda av ädla lövträd. Procentuellt är andelen ädellöv blygsamma 1,2 % av skogsmarksarealen eller 2,1 % av virkesförrådet. Det motsvarar 10 000 hektar resp 2 milj m³sk. Ädellövskogsskötsel är ett försummat kapitel i länet, något som man nu håller på att rätta till även om det går långsamt. I det arbetet måste vardagsfrågorna komma i centrum och åtgärderna i första hand koncentreras till restaurering av befintliga bestånd.

Rappgo AF Rappe AB

Som en frisk fläkt av småländsk företagsamhet äntrade sedan VD ADOLF-FREDRIK RAPPE talarstolen för att berätta om sitt företag. Han började med trägolvtillverkning redan 1967 och hans idé var att framställa en lamellbräda som var formbeständig och stark samt inte minst en värdig ersättare till gamla tiders breda och charmiga golvtillor. Verksamheten har utvecklats på den

Fig 1. Skogsinspektör Ove Berg lär ut rätta metoden att aptera ektimmer. Intresserade åhörare är från vänster Roland Persson, Bengt Stenerot, Gunnar Almgren, Åke Andersson, Boris Möllerström och Peter Krutzsch. - Foto :Ulf Olsson

1600 hektar stora släktgården Drettinge, där det fanns utrymme även för andra verksamheter än traditionellt jord- och skogsbruk. Produktionen har ökat efter hand och sortimentet, Mörkaskogs trägolv, omfattar idag golv av fur, gran, lärk, ek, bok, ask och björk. IKEA är en stor kund.

Ekskogsskötsel

Efter denna inomhusupptakt förde två bussar sällskapet till Ingelstad och ett ca 10 hektar stort sammanhängande ekområde, ägt av Växjö

kommun resp Landstinget. Enligt parollen "bättre sent än aldrig" diskuterades här under distriktsföreståndare GÖTHE BRORS-SONS handfasta ledning lämpliga åtgärder för att få det drygt 50-åriga ekbeståndet i godtagbart skick. I den mest eftersatta delen av beståndet genomfördes avslutningsvis en individuell gallringstävling i strilande sensommarregn. Vid genomgången av resultatet riktades viss kritik mot poängsättningen men beträffande valet av huvudstammar var enig-

heten stor. Göthes "facit" fick gott betyg av den församlade expertisen och hans kompetens som småländsk ekskötare behöver hädanefter inte ifrågasättas.

Första dagen avslutades med kaffetår i genuin hembygdsmiljö samt historisk bestigning av Inglingehög, en välansad gammal kungagrav med ansenliga dimensioner.

Planteringsförsök

Ett planteringsförsök med ek på skogsmark, utlagt våren 1989, skymtade genom bussfönstret på väg ut mot andra dagens exkursionspunkter. Högläggning med ca 7x7 meters förband hade utförts i samband med skyddsdikning. På högarna hade planterats 2 st 1/1 ek, varav den ena plantan försetts med viltskydd, s.k. växtrör. Kring dessa två huvudplantor hade 6 st 1/0 ek planterats med ca 1 meters

Fig 2. Jägmästare Ingvar Svensson kliver försiktigt bland kvistarna i den nygallrade lindskogen. Övriga jägmästare som också diskuterar lindens för- och nackdelar är Arne Johansson, Sven Eriksson, Gunnar Almgren och Ken Bergström. - Foto :Ulf Olsson

förband. Mellan ekgrupperna hybridasp och asp i 3,5 meters förband. Försöket är ett exempel på aktiv ekföryngring där naturliga förutsättningar saknas. Det är ännu för tidigt att sja om resultatet.

Ett rent hie

På den lövrika ön Kläcklingen i sjön Åsnen och alldeles nära stranden visades något som på genuin småländska brukar kallas "ett rent hie". En f.d. betesmark hade fått

växa igen med diverse träd, buskar och sly. För bara några år sedan skulle beståndet tveklöst ha klasats som "lågproducerande" och skoningslöst slutavverkats. Med dagens positiva syn på lövskog styrde diskussionen i stället in på möjligheterna att ur denna "soppa" restaurera fram ett vackert ekbestånd genom att bland annat hugga bort all gammal björk. I en annan del av området visades också exempel på att detta var fullt

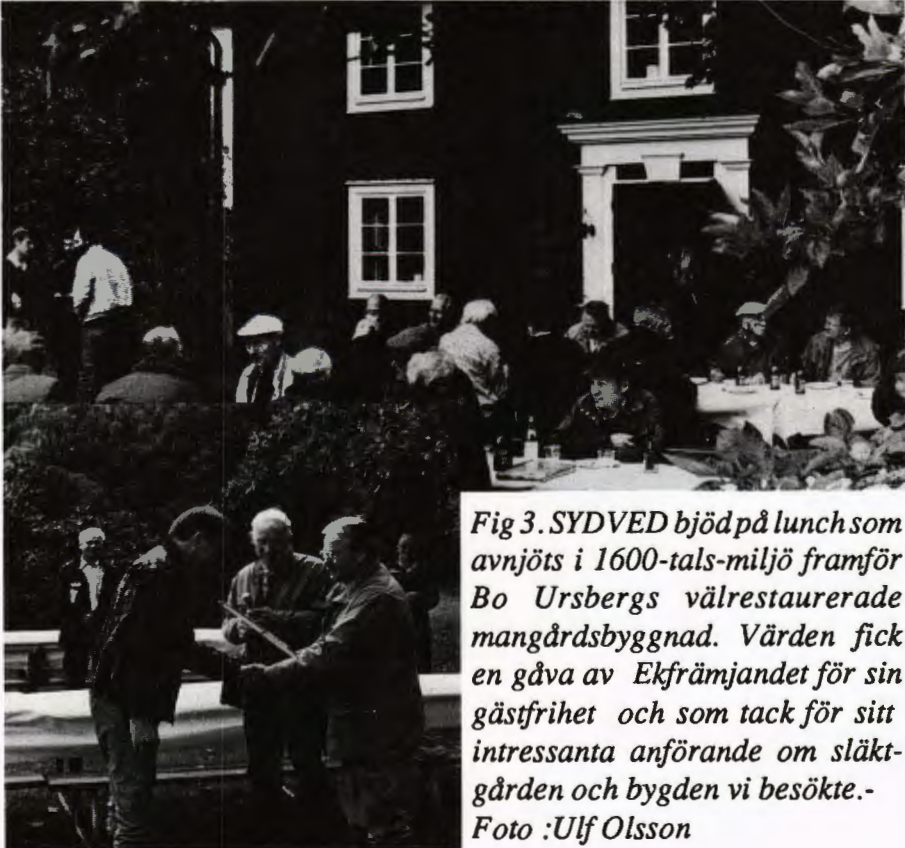

Fig 3. SYDVED bjöd på lunch som avnjöts i 1600-tals-miljö framför Bo Ursbergs välrestaurerade mangårdsbyggnad. Värden fick en gåva av Ekfrämjandet för sin gästfrihet och som tack för sitt intressanta anförande om släktgården och bygden vi besökte.- Foto :Ulf Olsson

möjligt, men att man bör vara försiktig med att röja bort underväxten.

Lindbestånd

Efter att SÖDRA bestått med förmiddagsfika och ek-apteringsinformation, förmedlad av skogsinspektör OVE BERG, besöktes något så ovanligt som ett lindbestånd. Den 40-åriga demonstrationsytan var, med anledning av de celebra gästerna, nygallrad från 1900 till 830 stammar per hektar. Mellan de smäckra stammarna diskuterades lindens för- och nackdelar som skogsträd. Stundom blev inläggen perifert lyriska och någon konstaterade bl.a. att lind är mycket vanligt i namn, t.o.m. vanligare än ek.

Skräpskog blir ekskog

I byn Hunshult visade distriktsföreståndare GERT HÅKANSSON ett 40-årigt lövblandbestånd, uppkommet genom stubbskott i en f.d. fruktodling. Dominerande trädslag var björk 38 %, ek 31 % och sälg 28 %. Den senare i form av yviga buketter. På en gallrad provyta visades hur det till synes hopplösa skogstillståndet kunde omföras till ett prydligt ekbestånd med 140 fina ekstammar / ha.

Därmed fick det också status av ädellövskog, eftersom 50 procent ädellöv i grundytan räcker för att uppfylla lagens definition i Kroobergs län.

Gården Hunshult

Efter ett kort besök i ett 50-årigt askbestånd, uppkommet som underväxt till al och björk, styrdes stegen mot BO URSBERGS vackra och välrestaurerade mangårdsbyggnad. Den hade en charmfull inramning av Åkerö och en mångfald andra gamla fina äpplesorter. I denna tilltalande miljö avnjöts en utsökt lunch som SYDVED generöst svarade för. Inte ens husförhören var avskaffade på denna traditionsrika gård som varit i släktens ägo sedan 1600-talet.

Plusträd

Det visade sig att gårdens närmaste omgivningar hade mycket att erbjuda vetgiriga ekfrämjare. I ett närbeläget, parkliknande blandbestånd av ek och bok fanns inte mindre än tre kvalitetsplusträd av ek. Ekarna utvaldes 1958 och var nu drygt 100 år gamla. Här fick PETER KRUTZSCH från skogsstyrelsen anledning att berätta om sin alldeles färska frötäktsinven-

Fig 4. De ståtliga karolinerekarna i Bjurkärrs-reservatet demonstreras av reservatsförvaltaren Jan Karlsson assisterad av konsulent Gert Håkansson. Några data: ålder 260 år, höjd ca 30 m, omkrets 2-3 m, volym m³sk 7-9. - Foto :Ulf Olsson

tering samt en hel del allmänt om plusträd. Han kom också in på det kära spörsmålet om hur man särskiljer *robur* och *petraea*. Utläggningen applåderades varmt.

Avverkningsuppdrag

I ett närliggande 110-årigt ekbestånd redogjorde skogsinspektör LARS OLOFSSON för ett avverkningsuppdrag som SYDVED utfört vintern 1987 / 88. Beståndets skötsel var tidigare, i vanlig ordning, mycket eftersatt. Huggningen utfördes manuellt och stamantalet reducerades från 580 till 330 stammar / ha. Lars pekade särskilt på svårigheten att bevara underväxten i önskvärd omfattning samt risken för fastfällning. Uppdraget gav trots allt markägaren ett netto på 88 kr / m³sk enligt den presenterade kalkylen.

Föryngring av ek och bok

Efter en kort resa till fastigheten Bjurkärr besöktes en drygt 10-årig ek-bokföryngring under en kvarlämnad bokskärm. Resultatet var mycket varierande. Markberedning ansågs utesluten på grund av ytstenighet. Plantuppslaget var endast fläckvis godtagbart och viltskaderisken var påtaglig. Situationen gav sannerligen anled-

ning till eftertänksamhet. Som sammanfattning gavs rådet : Avveckla skärmen omgående. Tag tillvara det som finns av ek- och bokuppslag. Komplettera med granplantering.

Karolinerekarna

En kort promenad i det närbelägna Bjurkärrsreservatet fick utgöra slutvinjett och final. Området donerades till länets skogsvårdsstyrelse 1955 av fru Mary Stephens. Det var en mäktig upplevelse att få vandra i dessa stämningsmättade pelarsalar av ek och bok med föredömlig och engagerad guidning av reservatsförvaltaren JAN KARLSSON. Trots trädens imponerande ålder ville inte Jan gå ed på att de ståtliga ekarna verkligen förts hit som ollon i fickorna på Karl XII:s karoliner. Hur det nu än förhåller sig behövde ingen känna sig besviken, och ordföranden GUNNAR ALMGREN kunde knappast önska sig en värdigare plats att avsluta 1989 års exkursion genom att rikta ett välförtjänt TACK till arrangörer och medverkande.